

VOULEZ-VOUS
SPLITSER
AVEC MOÂ

Mattias Van den Eede,
leerkracht geschiedenis,
Scuola per l'Europa,
Parma

Op zoek naar een nieuw Le(u)ven. Geëngageerde studenten in de laatste Leuvense Franstalige jaren, 1960-1975

In 1968 werd 'de kwestie-Leuven' bezegeld. De overheveling van het Franstalige gedeelte van de universiteit naar Wallonië was definitief. In de geschiedschrijving van de Leuvense universiteit lijkt het wel of daarmee ook de laatste Franstalige studenten in 1968 verdwenen. Zij bleven er echter tot midden jaren 1970 een belangrijke rol spelen. In dit artikel – gebaseerd op de bevindingen van mijn eindverhandeling – ga ik na hoe de Franstalige studenten hun periode van contestatie beleefden. Langs Vlaamse zijde diende de Vlaamse Beweging als springplank voor nieuwlinkse ideeën. De Franstaligen daarentegen waren enkel verbonden door hun gezamenlijk verlangen in Leuven te kunnen blijven. Het bourgeois karakter van de meesten verhinderde echter grote verwezenlijkingen, alhoewel er toch ook aan Franstalige kant een generatie studenten op haar eigen manier haar stem verhief tegen oude gezagsstructuren. In eerste instantie had dit enkel betrekking op de universiteit, maar langzaamaan kregen ook bredere maatschappelijke thema's meer aandacht.

De regenbuien konden het feest op het Leuvense Ladeuzeplein op woensdag 21 november 2007 niet verpesten. Op initiatief van enkele studenten werd een symbolische knuffelsessie gehouden tussen Nederlandstalige en Franstalige studenten. Na meer dan 150 dagen zonder regering was de tijd gekomen om een signaal aan de buitenwereld te geven dat niet alle Vlamingen stonden te springen om de onafhankelijkheid uit te roepen. Enkele tientallen Franstalige studenten waren uit Louvain-la-Neuve overgekomen om aan de actie deel te nemen.

In een niet zo ver verleden ging het er echter anders aan toe. Midden jaren 1960 escaleerden de spanningen tussen de Nederlandstalige en Franstalige studenten. Over het Vlaamse studentenprotest en de splitsing hebben al vele historici zich gebogen, maar zoals het vaak gaat met het verliezende kamp, werd de Franstalige

Manifestatie van de Franstalige studenten tegen de splitsing van de Katholieke Universiteit Leuven, maart 1963 (Louvain-la-Neuve, Archives de l'Université catholique de Louvain, fonds CHUL)

Leuvense studentengemeenschap uit het oog verloren. Haar doen en laten lijkt na 1968 volledig in de vergetelheid beland, ook in de literatuur en in de recente historiografie. In de Nederlandstalige literatuur gaat het enkel over de Vlaamse studenten en zijn de Franstaligen in Leuven een vrij marginale groep alhoewel hij nog tot midden jaren 1970 zeer prominent aanwezig was. In de Franstalige literatuur start de geschiedenis van de onafhankelijke Université catholique de Louvain (UCL) en haar studenten vaak pas bij de uitbouw van de nieuwe universitaire site in Louvain-la-Neuve.

Maar hoe beleefden de Franstalige studenten het Leuven van de jaren 1960 en 1970 (1965-1975)? Hoe kreeg de Waalse haan zijn Leuvense rode kleur? Langs Vlaamse zijde diende de Vlaamse Beweging als springplank voor nieuwlinkse ideeën; zij zou enkele maatschappijkritische generaties vormen. Was deze taalstrijd aan Franstalige kant een even groot uitgangspunt? Zo niet, wat lag er dan aan de basis? Welke was dé gebeurtenis waarrond de Franstalige studenten zich schaarde? Was er überhaupt wel een centraliserend gebeuren dat hen tot actie aanzette? Haalden ze hun mosterd in Frankrijk of bij de Vlaming om de hoek?

Het verhaal van de Franstalige studenten in Leuven kan ruwweg in drie periodes worden opgedeeld. Tussen de jaren 1963 en 1968 overheerste de affaire-Leuven. Het conflict met de Nederlandstaligen stond centraal alhoewel er ook (beperkte) aandacht was voor andere problemen. De definitieve beslissing om het Franstalige deel van de Leuvense universiteit naar Wallonië te verhuizen maakte een eind aan deze eerste fase. In een tweede fase werden ook de Franstalige studenten geïnspireerd door de geest van Mei '68, een evolutie naar (extreem) links was merkbaar en culmineerde in de winter van 1970-1971 in de acties tegen het vreemdelingenbeleid van minister Vranckx. De focus is in dit artikel op deze fase gericht. Na 1971 doofde de Franstalige studentenbeweging in Leuven, voor zover ze al bestaan had, verder uit. Interne versnippering, een rechtse tegenreactie en vooral de verhuis naar Louvain-la-Neuve betekenden het definitieve einde ervan.

Hoe één universiteit er toch twee werden

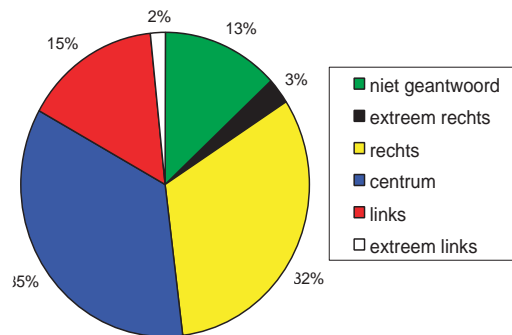
Sinds de regeling van de taalgrens in 1963 was de vraag gerezen of de Franstalige afdeling in Leuven kon blijven, maar de Franstalige studenten berustten uiteraard niet zomaar in hun lot. Hun overkoepelende organisatie, de Assemblée générale de Louvain (AGL) begreep ook niet waarom ze uit Leuven zou moeten vertrekken. Zoals in elke goede propaganda schilderde ze de Vlaamse studenten af als woestelingen, agressievelingen die koste wat het kost de splitsing wilden afdwingen.

Op dat ogenblik verzetten de Franssprekende studenten zich, veel meer vanuit een verdedigingsreactie dan vanuit een bestaande bewegingstraditie, tegen hun Vlaamse medestudenten. Tussen 1965 en 1968 overheerste dit eventuele vertrek dan ook de meeste debatten binnen de Leuvense studentenwereld. Maar daarnaast tekende zich een veel verregaander evolutie af waardoor de kloof tussen de twee taalgemeenschappen dieper werd. Terwijl geëngageerde Franstalige studenten

drukdoende waren met hun acties om in Leuven te kunnen blijven, ontstond er bij een minderheid van de Vlaamse studenten een vraag naar antiklerikale en antikapitalistische structuurhervormingen. In mei 1966 hadden met name de bisschoppen de eenheid en ondeelbaarheid van de katholieke universiteit uitgeroepen. Een minderheid van de Vlaamse studenten eiste en ijverde voor een democratischer, antiautoritaire universiteit én maatschappij. De Vlaamse studentenbeweging haakte zich langzaam los en schaarde zich achter nieuwe thema's. De Franstaligen situeerden zich in deze periode echter nog helemaal binnen de klassieke studentenbeweging: sporadische relletjes met de Vlaamse studenten, meetings en geregelde (tegen)betogingen maakten deel uit van het dagelijks leven. Degenen die tussen 1965 en 1968 aan de UCL studeerden, behoorden tot een vrij rechtse generatie, verbonden door een gemeenschappelijk streven naar het behoud van de onverdeelde universiteit in Leuven.

Een onderzoek naar de politieke positie van de Franstalige studenten in die tijd situeert de grote meerderheid van hen in het centrum of rechts (67%); de linksen vormden een minderheid (15%), de extreem rechtse haalden 3%, één procent meer dan de extreem linkse.

Vóór mei 1968 was er ook geen extreem linkse groepering actief binnen de Franstalige sectie in Leuven, enkel de linkse Mouvement des universitaires belges d'expression française (MUBEF) had enige invloed, maar de beweging moest het voornamelijk hebben van de studenten uit Luik en Brussel. Het onderzoek wees ook uit dat de rechtse studenten aan de UCL een rechtse thuisbasis hadden, al hadden ze, naarmate ze langer op de universiteit zaten, wel de neiging eerder linkser dan rechtser te worden. Ook binnen de AGL was deze algemene tendens waar te nemen.

Naast de communautaire tegenstellingen waren er sinds begin jaren 1960 ook andere thema's waar actieve studenten zich mee inlieten. Het studentensyndicalisme en de Vlaamse Universitaire Parochie speelden hierin een belangrijke rol. Ondanks de stijging van het aantal universitaires was er immers nog geen sprake van een democratisering. De oprichting van sociale centra moest de nieuwe studenten helpen betere huisvesting, goedkopere maaltijden, betere informatie enz. te krijgen. Met de officiële oprichting van een Franstalige Universitaire Parochie kregen ook de progressieve Franstalige christen studenten een forum. Toch ging nooit een grote groep van hen de maatschappijkritische toer op. De strijd voor het behoud van hun Franstalige afdelingen in Leuven primeerde hiervoor te zeer.

Daarentegen, toen de Vlaamse studenten in januari 1968 op straat kwamen, maakten zij de facto een eind aan hun voorhoederol binnen de Vlaamse Beweging. De bakens werden nu – nog veel meer dan in mei 1966 – naar links verschoven. Een utopisch nieuwlinkse beweging ontpopte zich uit de revolte, een antiautoritaire spontaneïteit gaf kleur aan een nieuwe generatie Vlaamse studenten. De Franstalige studenten waren zich hier nauwelijks van bewust, mede door een groot gebrek aan communicatie, alsof zij in twee verschillende werelden woonden. Was dit de voorbode van de weg die de Belgische politieke partijen insloegen? In 1968 gaven de christendemocraten immers het startschot voor de splitsing van de nationale partijen.

Terwijl in grote delen van West-Europa een nieuwlinkse beweging ontstond, was er in 'Franstalig Leuven' eerder sprake van evolutie dan revolutie en bleef het vrij rustig. Het groeiende politieke bewustzijn onder de studenten barstte op verschillende plaatsen uit, terwijl de Franstalige studentenbeweging haar eigen pad volgde: rationeel, billijk, ernstig. Opvallend was ook dat ze het op straat komen en de contestatie als weinig constructief beschouwde. De AGL had het in dat verband over een kleine groep die de stabiliteit en de continuïteit in gevaar bracht, waarmee ze agressief betogende Vlamingen bedoelde.

Waar de Waalse studenten zich nog mee bezighielden was met de participatie in de macht binnen de universiteit. Hoewel het gemeenschappelijk gevecht tegen de overheveling de studenten aan de universitaire overheid bond, vonden velen professor Massaux en beheerder Woitrin te autoritair. Vanaf 1968 mochten dan toch twee studenten zetelen in de Conseil académique, een van de beslissingnemende vergaderingen. Deze toegeving was eerder een schrikreactie van de universiteit zelf, in een poging te anticiperen op mogelijk overwaaiende opstanden uit buurlanden en Brussel. Het feit dat het universitair bestuur niet erg geloofde in medezeggenschap, maakte dat de meningen onder de studenten al snel verdeeld raakten.

De linkse echo

Toen in 1968 de definitieve beslissing tot overheveling was genomen, kleurde tijdens het academiejaar 1968-69 Franstalig Leuven even wat roder. Vooral onder invloed van de Parijse Mei '68 werden de studenten iets stoutmoediger. Bij de AGL kwamen meer linkse studenten aan het roer, maar nog steeds waren ze terughoudend. Enerzijds wilden ze wel mee protesteren, maar anderzijds belette hun bourgeois karakter hen zich volledig in te zetten, het bleef bij ludieke acties. Er werd veel gediscussieerd over hoe de nieuwe universiteit moest zijn en niet alleen concreet; ook ideologisch werden meer linkse ideeën ingebracht. Het forum waar zowel studenten als professoren hun stem konden laten horen, was de Groupe de programmation académique (GPA).

Oorspronkelijk werd deze groep door de academische overheid gezien als de basis van de 'fysieke' programmering van de toekomstige universiteit, voor de universitaire gemeenschap daarentegen was hij meer en meer een actie-instrument,

Strip in *Le Nouvel Ergot*, 1968 (Louvain-la-Neuve, Archives de l'Université catholique de Louvain)

de 'officiële' katalysator van de contestatie. De GPA kreeg een grote vrijheid van de academische overheid en de openheid van de *assemblées libres* beviel de studenten: "*L'assemblée libre, lucide et non aliénée, est le moteur du progrès*", zeiden ze zelf.² Sommigen zagen deze vrije vergaderingen als een voorafspiegeling van een toekomstige vrije en democratische samenleving, anderen interpreteerden de eindeloze discussies als een ideale leerschool om zich vrij en zelfstandig uit te drukken. De GPA werd het officiële orgaan van de contestatie van de Franstalige studenten.

Eind november 1968 publiceerde de GPA een eerste document met voorstellen en reflecties over de belangrijkste problemen binnen de universiteit. 8500 exemplaren werden uitgedeeld of verkocht binnen en buiten Leuven. Een van de voorstellen was dat de traditionele structuur van kandidaturen en licenties moest verdwijnen. In plaats daarvan moest gewerkt worden met credits. Elk vak moest op moeilijkheid en belang geëvalueerd worden en een codering meekrijgen. Om een studie af te maken moest de student een bepaald aantal credits hebben verzameld, hij kon dus op zijn eigen ritme werken. Verder lag een sterke nadruk op participatie binnen de universiteit. De resultaten van het werk van de GPA werden echter tenietgedaan door de negatieve uitslag van het referendum hierover in 1971.

Vlaamse en Waalse betogers worden uiteengedreven door de rijkswacht, 28 februari 1963
(Louvain-la-Neuve, Archives de l'Université catholique de Louvain, fonds CHUL)

Vanwaar kwam deze zachte rode wind Franstalig Leuven binnenwaaien? Eerst en vooral was er de revolutionaire sfeer die overkwam uit Frankrijk en in mindere mate van de Université Libre de Bruxelles (ULB) en de Université de Liège (Ulg). Maar waarom hoorde men pas verfrissende geluiden bij het begin van het nieuwe academiejaar? Waren het de nieuwe studenten, de eerstejaars, die een verandering van klimaat konden doordrukken? Volgens de enquête van F. Hambye en E. Servais was in april 1968 nog veeleer het tegenovergestelde waar en waren het de oudere studenten die met het linkse ideeëngoed flirtten. De eerstejaars zagen zichzelf eerder in het centrum of rechts. Een studie over het engagement of de politisering van de scholieren die doorstroomden naar de Leuvense universiteit in 1968 zou hier een sluitend antwoord op kunnen geven. Volgens Georges Ugeux daarentegen, die in december 1968 de balans opmaakte van de werking van de Fédération des cercles facultaires (FCF), waren het in 1968 precies de kandidatuurstudenten die het actiefst deelnamen aan de debatten: *“Il semble que les étudiants des années ultérieures – par paresse, lassitude, ou scepticisme? – sortent plus difficilement des habitudes de passivité qu’ils se sont créées au cours des années précédentes.”*³ Voor de nieuwe generatie studenten die de UCL binnenkwam, was het veel minder de strijd tegen de Vlamingen die hen bond, zeker nadat de overheveling in juni 1968 definitief beslist was. Hun verwachtingen waren waarschijnlijk beïnvloed door de revolutie in Parijs en het nieuws uit de ULB. Een meeting op 28 november 1968 over het thema *Renouveau aujourd’hui ou Révolte demain* toonde volgens de MUBEF aan dat de taalkwestie naar de achtergrond verschoven was ten voordele van de kritiek op de traditionele manier van doceren en het verband hiervan met de samenleving.⁴ Belangrijk was ook dat in de AGL progressievere stemmen de leiding namen, zoals Paul Galand (die ondertussen bij Ecolo zijn oude idealen nog niet heeft losgelaten). Naast de grotere projecten zoals de GPA, of de stapjes naar links binnen de officiële studentenorganisatie AGL, kwamen ook extreem linkse drukingsgroepen op.

Langs Vlaamse zijde hadden progressieve Vlaamse studenten in maart 1967 de Studentenvakbeweging (SVB) opgericht. Ze scheurden zich hiermee af van het Katholiek Vlaams Hoogstudenten Verbond (KVHV). Toen deze studenten tijdens de zomervakantie van 1967 op een internationale conferentie in Berlijn in contact kwamen met Marx, Lenin en Mao was de basis voor een extreem linkse maatschappijkritiek gelegd. Het Franstalige pendant van de SVB was het Comité d’action syndicale (CAS). Hoewel het CAS al langer bestond dan de SVB, was het aanvankelijk veel minder actief. Er was immers een belangrijk verschil. De progressieve Vlaamse studenten opereerden op basis van eigen ervaring waaraan een marxistische leer werd gekoppeld. De Franstaligen hadden deze achtergrond niet en kopieerden hun Vlaamse collega’s nagenoeg volledig. Het CAS ging de marxistisch-leninistische koers volgen. Het werk van Marx, Lenin en Mao werd gelezen en men probeerde door middel van kritische zomeruniversiteiten een alternatief te bieden voor de ‘echte universiteit’, die toch maar in opdracht van de industrie en het kapitaal handelde. Vermoedelijk in januari 1968 distantieerden ze zich van de officiële

ele studentenstandpunten en vervreemdden hierdoor van het gros van de studenten. Reeds in het voorjaar bepleitten ze bijvoorbeeld de overheveling van de Franstalige universiteit naar het hart van Wallonië.

Naast het CAS ontstond een andere extreem linkse groepering, geen kopie van de Vlaamse SVB, maar rechtstreeks geïmporteerd uit communistisch gebied. Dominique Meeus richtte in de lente van 1968 zijn Mouvement syndical des étudiants (MSE) op. Meeus begon in 1965 in Leuven een doctoraat wiskunde en kreeg de mogelijkheid om tijdens het academiejaar 1966-1967 in Parijs te studeren. Vanuit de École normale supérieure beleefde hij de studentencontestatatie vooral met de acties tegen de Vietnamoorlog. In de zomer van 1967 reisde hij naar China en keerde terug als overtuigd maoïst. Hij ging op zoek naar een dergelijke Franstalige beweging in Leuven, helaas zonder resultaat en dus richtte hij er een Franstalige marxistisch-leninistische groep op, die zich afscheurde van het CAS. Het MSE omvatte slechts een tiental personen die onderling veel discussieerden, maar ook naar buiten kwamen en pamfletten uitdeelden.

Het verhaal van de MSE is echter veeleer de uitzondering dan de regel. Veralgemeend kunnen we stellen dat de extreem linkse vleugel bij de Franstaligen een kopie was van deze van de Vlamingen. Dit kwam ook tot uiting in zijn relatie met de arbeiders, 'de revolutionaire krachten bij uitstek'. Het CAS hielp dan ook met het organiseren van solidariteitsacties bij stakende arbeiders, zoals onder andere bij Ford Genk in oktober 1968. Slechts weinig Franstalige studenten gingen over tot echte actie, degenen die bereid waren de arbeiders te steunen, deden dit door samen met de Vlamingen naar de fabrieken te gaan. De strijd voor en samen met de arbeiders heeft langs Vlaamse kant enorme impulsen gegeven aan de evolutie van een studentenbeweging van kritische intellectuelen naar een echte partij voor de arbeiders (Alle Macht Aan De Arbeiders, AMADA). De Franstalige studenten speelden hierin nauwelijks een rol van betekenis.

Vruchteloos zocht de MSE naar dé hefboom die het kapitalistische systeem uit zijn voegen moest wrikken. Tot veel meer dan wat oraal geweld kwam het echter niet. Veel belangrijker waren de spontane acties van december 1970 tegen het vreemdelingenbeleid van minister van Justitie Alfons Vranckx. In de Nederlandstalige literatuur valt amper iets te lezen over de Leuvense solidariteit met de buitenlandse of 'vreemde' studenten, die bedreigd werden door de plannen van Vranckx, de actie wordt gerangschikt aan het begin van een rij studentenacties als reactie op de actualiteit: de zoveelste in een lange rij van studentenprotest.⁵ Voor de Franstalige studenten was het echter de eerste en enige echt grote actie, het hoogtepunt uit hun geschiedenis. Jean-Marie Lechat noteerde in 2004: *"Et si nos étudiants ne se mobilisent pas en mai 68, ils se rattraperont deux ans plus tard sur le thème 'Nous sommes tous des étrangers'"* en *"Le mouvement étudiant sera marqué pour longtemps, sinon pour toujours, par cette solidarité avec les étrangers..."*⁶ en *"Là on trouvait un visage tout à fait neuf de l'Université francophone, avec forces contestatrices très fortes."*⁷ Ondanks de goede samenwerking tussen de Nederlandstalige en Franstalige studenten rond de acties tegen Vranckx, was het duidelijk dat de Franstaligen

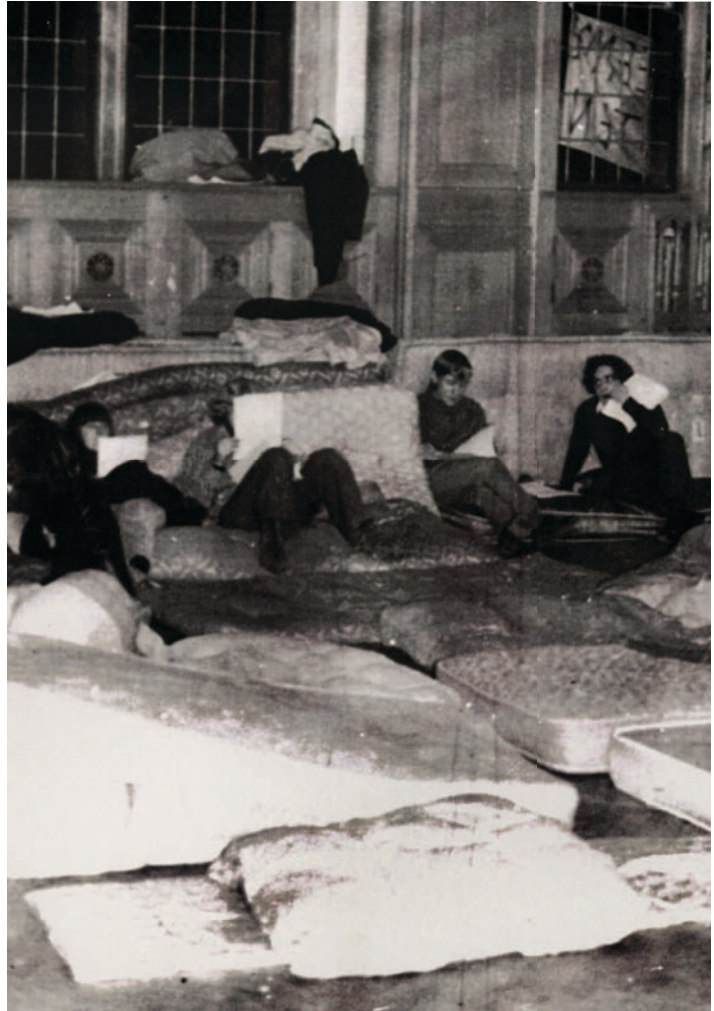
Hongerstaking uit solidariteit met de buitenlandse studenten, december 1970
(Louvain-la-Neuve, Archives de l'Université catholique de Louvain, fonds CHUL)

er meer mee bezig waren. De modale Vlaamse student was van bij het begin moeilijker te mobiliseren geweest. Dit kan verklaard worden door het feit dat de meeste buitenlandse studenten aan de UCL studeerden en niet aan de KUL.⁸ Het is niet toevallig dat de slogan 'Nous sommes tous des étrangers' het toen zo goed deed onder de Franstaligen, ook zij voelden zich immers steeds meer vreemdelingen in het Vlaamse Leuven. De leuze was een verwijzing naar de (tijdelijke) uitwijzing in 1968 van de 'vreemdeling en Jood' Daniel Cohn-Bendit uit Frankrijk.

Een zestigtal studenten ging op 30 november 1970 in hongerstaking als antwoord op de oproep van enkele actievoerders die zich in de universiteitshallen hadden geposteerd. De museumzaal in de universiteitshal werd even bezet door sympathisanten die door de academische overheid snel naar buiten werden gewerkt. De politie nam enkele hongerstakers mee, maar liet ze kort erna weer vrij. Diezelfde avond nog ontstond een spontane beweging, enkele honderden studenten riepen op om door te gaan tot de finish en met een algemene staking de lessen lam te leggen.

Plotseling leken er genoeg ingrediënten te zijn om een evolutie die al aan de gang was sinds april om te zetten in een kleine revolutie. Naast de vooral bij socio-

Bezetting van de Centrale Bibliotheek, december 1970 (Louvain-la-Neuve, Archives de l'Université catholique de Louvain, fonds CHUL)

logen geliefde verklaring van 'de opstand als een feest', waaraan men deelnam omdat men het gevoel had deel uit te maken van iets belangrijks, zijn er nog andere verklaringsmodellen mogelijk.⁹ In de eerste plaats was er een generaliserende theorie die de studenten kon aanzetten tot protest. Het openlijk verwerpen van de plannen-Vranckx en het opkomen voor de buitenlandse student en de vreemdeling in het algemeen, waren onderwerpen die de studenten zeker aanspraken en niet onbekend klonken in de Leuvense oren. Een directe aanleiding kon dit potentiële protest dan ook gemakkelijk doen uitbreken. Vervolgens was er een 'stroomversneller': het belang van de hongerstaking moet niet onderschat worden. Net zoals bij de januarirevolte in 1968 werden de universiteitshallen het centrum van de actie.¹⁰ De studenten waren zich goed bewust van de symbolische waarde van het bezetten van een universiteitsgebouw: "...les Halles universitaires, bâtiment vénérable où se trouve concentrée l'administration des deux universités, la flamande et la franco-

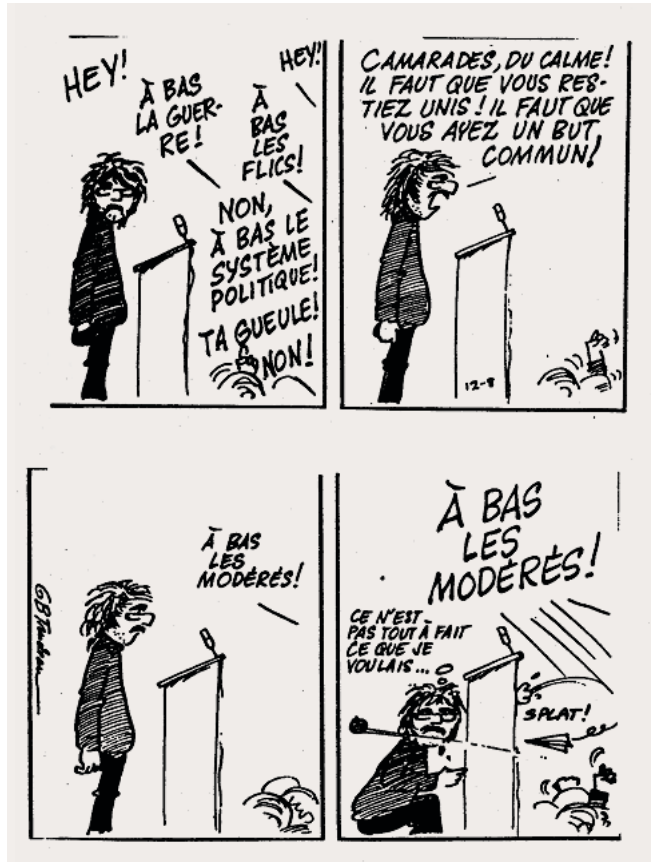
phone.”¹¹ Op deze manier wilden de studenten impliciet zeggen ‘dit is onze universiteit!’ en zowel de universitaire overheid als de minister waren de boemannen: “*Vranckx et Massaux, fascistes!*”¹² Het verdrijven van de hongerstakers was dan ook enkel koren op de molen van de revolutie. Een andere ‘revolteverklikker’ was de mobilisatie van de achterban. Spontaneïteit was het (centrale?) kenmerk geweest van de grote studentenrevoltes. Dit gold ook voor de hongerstaking in december 1970. Het waren dan ook niet de traditionele studentenbewegingen die besloten hadden tot actie over te gaan, maar een honderdtal personen die geen enkele ‘hogere instantie’ boven zich hadden. Ze bepaalden zelf het voortzetten van de acties; ze hadden de officiële studentenorganisaties enkel nodig om pamfletten te verspreiden. Het waren actiecomités en ad-hocvergaderingen die beslisten wat er ging gebeuren. Pas na enkele dagen konden de officiële studentenorganisaties de actie naar hun hand zetten.

Voor de meeste Franstalige studenten was dit alles volledig nieuw. Vóór december 1970 hielden ze immers geen sit-ins of bezetten ze geen symbolische gebouwen als de hallen en de bibliotheek. Ook kwamen de studenten vanuit het rechtvaardigheidsgevoel op voor hun naaste medemens en antiautoritaire kreten waren niet uit den boze. Voor de Franstaligen was dit echter, zoals gezegd, een hoogtepunt. De periode tussen de zomer van 1968 en het voorjaar van 1971 kan beschouwd worden als een frisse wind die door de UCL waaide, zij het beduidend later en minder krachtig dan door de KUL. De utopische fase die de Nederlandstalige afdeling duidelijk doormaakte tussen 1967 en 1969, ging aan de Franstalige studenten grotendeels voorbij.

Een versnipperde studentenbeweging

In het academiejaar 1971-1972 trad een nieuwe generatie studenten aan. Het gevecht om in Leuven te kunnen blijven, was voor deze Franstalige studenten een verhaal uit vervlogen tijden. Zij hadden de mythes over Mei '68 en de verhalen over het rode Leuven ingelepeld gekregen, ze waren wel nieuwsgierig naar deze nieuwe wereld, maar tegelijkertijd ook veel gematigder, de stap naar links was immers geen uitdaging meer, integendeel, haast heel Leuven baadde in een rode sfeer.

Tegen midden jaren 1970 werd deze rode dominantie doorbroken. Rechtse krachten slaagden erin zich in de schijnwerpers te knokken, dit laatste soms vrij letterlijk. In vechtpartijen tussen linkse en rechtse studenten vielen weleens gewonden, zeker wanneer extreem rechtse knokploegen naar Leuven afzakten. In Nederlandstalig Leuven bundelden Vlaams-nationalistische en andere rechtse krachten zich tot een Democratisch Studentenfront (DSF) en wonnen zo de verkiezingen binnen de Vereniging van Vlaamse Studenten (VVS).¹³ Zover kwam het in Franstalig Leuven niet, maar de acties van onder andere de extreme NEM-clubs (Nouvel Europe Magazine) tonen ook hier duidelijk een groeiend wantrouwen tegenover links, dat daarenboven gevoed werd doordat het studentenprotest vanaf midden jaren 1970 nog maar weinig weerklank vond bij de meerderheid. Deze periode

Strip in *Le Pochard*, 1972 (Louvain-la-Neuve, Archives de l'Université catholique de Louvain)

luidde het einde van het rode Leuven in. Of beter gezegd, het einde van de Frans-talige studentenbeweging in Leuven tout court, want haar toekomst lag elders.

Vanaf begin jaren 1970 raakte de studentenbeweging ook veel meer verdeeld. De AGL had ervoor gekozen niet meer representatief te zijn voor de studentenbevolking. Vele aantrekkelijke projecten konden ondanks veel goede wil niet gerealiseerd worden. Betekende dit dan de dood van het militantisme? Uiteraard niet, vele projecten werden in Louvain-la-Neuve overgenomen, maar misschien belangrijker nog was de invloed op het ontstaan van de nieuwe sociale bewegingen.¹⁴ De beginfase van deze bewegingen, waar onder andere de derdewereldbeweging, de vredesbeweging, de milieubeweging en de vrouwenbeweging bij gerekend worden, viel vaak ongeveer samen met deze van het studentenprotest. Zoals ook de versnippering van de studentenbeweging goed aantoonde, ging het nu eerder om de 'hier en nu'-actie dan om het verwezenlijken van een grootse utopie. De belangrijkste overeenkomst tussen deze nieuwe sociale bewegingen en de studentenbeweging van de jaren 1970 is waarschijnlijk de even grote typische heterogeniteit.

De leiding van de AGL had tussen 1970 en 1972 voor een extreem linkse koers gekozen en had zich hiermee volledig gedistantieerd van haar achterban. De studentenbeweging – voor zover deze al bestond in de Franstalige afdelingen – versnipperde volledig vanaf 1971. De opkomst van vele, veelal kleine, groeperingen toonde aan dat de draagkracht van een grote studentenbeweging sterk was afgezwakt. Allerlei onderwerpen werden nu in kleinere groepen bediscussieerd: vooral de taak van het onderwijs en de problemen in de derdewereldlanden kregen aandacht. Toch konden massale bewegingen nog gevormd worden rond politiek geladen onderwerpen, waarbij vooral de nationale politiek populair was bij bepaalde studenten. De Franstalige studenten konden echter nooit meer het voortouw nemen zoals in december 1970.

De studentenbeweging die geen beweging was

We kunnen moeilijk praten over de studentenbeweging. Volgens André Molitor bestond deze überhaupt al niet in Leuven-Frans. Traditioneel geloofde men volgens hem dat de politiserende rol op het conto van de studentenbeweging geschreven kon worden. Molitor spreekt dit echter tegen: *“On projetait sur un mouvement étudiant presque imaginaire, du moins à la section française de l’université de Louvain, des intentions qui n’existaient pas. Le mouvement étudiant en tant que tel est essentiellement verbal et ne compte que peu de réalisations...”*¹⁵ Zeker wat betreft het theoretische karakter van de studentenbeweging heeft hij gelijk. Vóór december 1970 had de beweging maar weinig gerealiseerd. De GPA, die in de eerste plaats een ‘praatbarak’ was, was niet alleen en zelfs niet in de eerste plaats door de studenten georganiseerd. Ook de band met de arbeiders bleef voornamelijk theoretisch. Het CAS en de MSE speelden evenmin een echte katalyserende rol: het waren immers slechts vrij marginale fenomenen.

De studentenbeweging plaatst zich tegelijkertijd in de universiteit en in de maatschappij. Binnen de universiteit spelen culturele contestatie en syndicale eisen een belangrijke rol volgens de Franse socioloog Alain Touraine.¹⁶ Op maatschappelijk gebied kent hij grote waarde toe aan de kritische utopie en de toenadering tot de arbeidersbeweging. De interactie tussen deze vier kenmerken kan de relaties bepalen binnen een studentenbeweging. Voor de Franstalige Leuvense studentenbeweging is het duidelijk dat zelfs in haar meest actieve periode (1968-1971) de nadruk vooral op de eisen binnen de universiteit gelegd werd. De syndicale eisen speelden reeds vanaf de jaren 1950, maar werden steeds duidelijker gesteld in de jaren 1960. Vanaf 1968 werden de Franstalige studenten zich ook bewust van de culturele eisen. De culturele contestatie bestond uit de weigering de gevestigde orde en de dominante klassen te aanvaarden. Deze contestatie werd de drijvende kracht achter de hele studentenbeweging. Links, gematigd links of extreem links, de meeste studenten wilden zich afzetten tegen de gevestigde orde. Maar eens buiten de universiteit was het slechts een zeer marginale groep die zich inzette

voor de arbeidersstrijd. Van kritische utopie was nog minder sprake: het ging stevast om een onderdeel van de maatschappij te verbeteren en niet de maatschappij als geheel, het is dus beter om te spreken van ideologische drijfveren.

- (1) F. HAMBYE. & E. SERVAIS, Les déterminants sociaux des options politiques des étudiants de l'UCL. In: *Informations Universitaires*, (1971)2-3. 13% van de studenten liet de vragen onbeantwoord.
- (2) La fête révolutionnaire. In: *Le Nouvel Ergot*, 3(1968)5. Dit tijdschrift was een van de belangrijkste studentenblaadjes uit z'n tijd.
- (3) Voor sommige groepen kon de auteur dit staven met ruwe cijfers. Zo namen binnen de studierichting geschiedenis 90% van de kandidatuurstudenten deel aan de *journée de réflexion* van 5 december 1968, tegenover 50% de andere jaren. AJP: Georges Ugeux, Dossier concernant l'activité des cercles facultaires de Louvain en matière de sensibilisation et participation au cours du 1ier trimestre de l'année 1968-1969, december 1968.
- (4) Archives UCL: AFEF 1.5.1 Louvain retrospective. In: *Service de Presse du MUBEF*, (1969)3. De AGL wilde op deze dag reageren tegen een schijnparticipatie. Ze hadden het gevoel dat de GPA slechts een werkinstrument van de gevestigde orde was. In: *Le Nouvel Ergot*, 2(1968)2.
- (5) L. VOS, Leuvense studenten in beweging. Van Vlaamse leeuw tot Rode Vaan (1968-1978). In: *Acco Aktueel*, 1(1988)4, p. 17. En toch is er een verschil aan te stippen met het protest tegen de politieke plannen in de loop van de jaren 1970. De contestatie van december 1970 was niet enkel een reactie op een politiek besluit, maar, veel meer dan de reacties op de politieke besluitvorming uit de volgende jaren, ook een moreel en cultureel vraagstuk.
- (6) J.-M. LECHAT, *Louvain-la-Neuve. Trente ans d'histoire*, Louvain-la-Neuve: Presses Universitaires de Louvain, 2001, p. 30 en 47.
- (7) C. MERTENS & R. DE WAERSEGGER (éds.), *Le temps des étrangers*, Bruxelles, 1971, p. 143. Andere voorbeelden van dezelfde perceptie liggen voor het rapen; LUXEN, Et 10 ans après? In: *Tourisme Etudiant Jeunesse (TEJ)*, 1972, p. 8. "Pour moi, un modèle d'action à suivre, c'est l'action de la grande grève pour les étudiants étrangers. Je pense que c'est ce que nous avons eu de plus réussi dans l'histoire du mouvement étudiant."
- (8) In 1969 studeerden er 2829 buitenlanders aan de UCL, tegenover iets meer dan 200 aan de KUL. R.VANDERGUCHT, Louvain-étrangers. In: *La Revue Nouvelle*, (1971)2, p. 196.
- (9) P.J.A. TER HOEVEN, *Studenten in de aanval*, Alphen aan den Rijn: Samsom, 1970.
- (10) In 1968 gaven enkele Vlaamse studentenleiders het sein om de opstand te beginnen door de universiteitshallen binnen te stormen en er meubels en documenten van de UCL-vice-rector de Oude Markt op te slepen.
- (11) R. VANDERGUCHT, Louvain-étrangers [...], p. 191.
- (12) C. MERTENS & R. DE WAERSEGGER (éds.), *Le temps [...]*, p.100.
- (13) L. GEVERS, Agenda. In: J. TOLLEBEEK & L. NYS (red.), *De stad op de berg. Een geschiedenis van de Leuvense universiteit sinds 1968*, Leuven: Universitaire Pers Leuven, 2005, p. 72.
- (14) B. RIHOUX & A. MOLITOR, Nieuwe sociale bewegingen in Franstalig België: eenheid in verscheidenheid? In: S. HELLEMANS & M. HOOGHE (red.), *Van 'Mei '68' tot 'Hand in Hand'. Nieuwe sociale bewegingen in België*, Leuven: Garant, 1995, p. 109-126.
- (15) A. MOLITOR, Louvain et la modernisation. In: *La Revue Nouvelle*, (1969)1, p. 55-65.
- (16) A. TOURAINE e.a., *Lutte étudiante*, Paris: Seuil, 1978, p. 214-228.